

Et tiår under sol og måne

Af Leif Arffmann

Provst og formand for Foreningen for Kirkegårdskultur 1995-2006

I november 1995 blev jeg af bestyrelsen for Foreningen for Kirkegårdskultur valgt til foreningens formand. Det var den måned, hvor Monica Lewinsky og Bill Clinton mødtes for første gang, nærmere bestemt den 15. november. Det kerede vi os ikke så meget om i Foreningen for Kirkegårdskultur.

I det hele taget var vi ikke synderligt interesserede i det, der lå uden for landets grænser. Det var ikke vores stil i foreningen. Men det skulle hurtigt komme til at se anderledes ud. Globaliseringen rykkede tættere på, også i den lille forening.

Et tilbageblik over det tiår, der er gået, kaster lette skygger tilbage til de tidlige 1990'ere, hvor solen skinnede, og fhv. kirkeminister Mette Madsen var formand for foreningen. Jeg nævner dette, fordi jeg skylder Mette Madsen uendeligt meget. Her var en formand, der samlede erfaring, vidsyn, indsigt og evnen til at skelne stort fra småt sammen i sit favnende smil. Under Mette Madsens ledelse blev Foreningen for Kirkegårdskultur et talerør, der gav lyd fra sig, når det gjaldt kirkegårdsspørgsmål i mange afskygninger og ikke mindst et talerør, der blev lyttet til, både i dagspressen og på Slotsholmen.

Interessen for kirkegårdsanliggender voksede i disse år. Det var ikke kun priserne på en begravelse og et gravminde, der syntes at interessere den brede offentlighed. Det var i lige så høj grad de mere fundamentale spørgsmål om livet og døden, der kastede overvejelser af sig vedrørende graven, gravstedet og kirkegården. Hvordan er det lige, at det skal se ud?

Kirkegårdskulturen vil altid være under udvikling. Det er ikke et statisk begreb. Det handler ikke om for enhver pris at få de danske kirkegårde til at se ud som i 1930'erne. Det handler ikke om at lade landsbyidyllen være det sindbillede, der skal holdes frem i erindringen, når vi drøfter kirkegårdskulturen. Det hænger sammen med en mangfoldighed, som kirkegården er udtryk for.

Det har været min erfaring og til stor inspiration for mig, at det var muligt at arbejde med kirkegårdsspørgsmål ud fra et mangfoldigt perspektiv. Det er mange forskellige fagområder, der her mødes og tegner skitser til morgendagens kirkegårde. Derfor har det været en fornøjelse at arbejde sammen med gravere, kirkegårdsledere, etnologer, kunsthistorikere, kunstnere, historikere, landskabsarkitekter, stenhuggere, teologer, økonomer etc. De tværfaglige drøftelser har været meget givende, og de kan forhåbentlig fortsætte ad det mangfoldige spor. Det var da også med smerte, at bestyrelsen for Foreningen for Kirkegårdskultur måtte tage til efterretning, at først graverne i FAKK og siden hen kirkegårdslederne i FDK valgte at opsigte det kollektive medlemskab af Foreningen for Kirkegårdskultur. Dermed blev perspektivet i de tværfaglige drøftelser forkortet.

I begyndelsen af dette årtusinde udkom der to vægtige værker om kirkegårdene, set i et internationalt perspektiv. Det var Anne-Louise Sommers *De dødes haver* og Johan Fjord Jensens *Vest for Paradis*. Begge bøger var særdeles inspirerende for beskæftigelsen med kirkegårdskultur og svarede også til dette, at arbejdet i Foreningen for Kirkegårdskultur i disse år antog et internationalt perspektiv. Det gjaldt først og fremmest det nordiske samarbejde, hvor den nordiske kongres i 1997 i København var en milepæl i foreningens arbejde. Det nordiske samarbejde er videreudviklet sammen med Foreningen af Danske Kirkegårdsledere og Danske Krematoriernes Landsforening. Gennem sidstnævnte forening blev der også skabt mulighed for et givende, tværfagligt, internationalt arbejde med forholdet mellem ligbrænding og kirkegårdskultur.

Det internationale arbejde var med til at understrege vigtigheden af det specifikke ved den danske kirkegård, idet det programmatisk kan siges, at det just er kirkegården, der, i modsætning til megen internationaliseret bykultur, er i stand til at bære vidnesbyrd om det lokale og nationale særpræg. Dette særpræg gives der mulighed for at udvikle dér, hvor vi giver os tid til at integrere andre tankesæt, andre økonomiske

overvejelser, end vi er vant til, og andre kulturelle påvirkninger.

Jeg tænker her på, at det i de kommende år må skønnes nødvendigt at stille nye krav til kirkegården og dermed også stille spørgsmål til den måde, vi finansierer kirkegårdsdriften på.

Vi må turde stille også de nærgående spørgsmål til kirkegårdene: Hvorledes vil vi prioritere satsningsområderne i de kommende år? Hvorledes skal forholdet være mellem brugerbetaling og skattefinansiering? Og hvorledes vil dette påvirke kirkegårdskulturen? Og hvorledes vil mangfoldigheden i det danske samfund skulle afspejles på de danske kirkegårde?

Det er et spændende arbejde, der forestår i de kommende år, og det vil jeg ønske bestyrelsen for Foreningen for Kirkegårdskultur held og lykke med.